

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXIV.

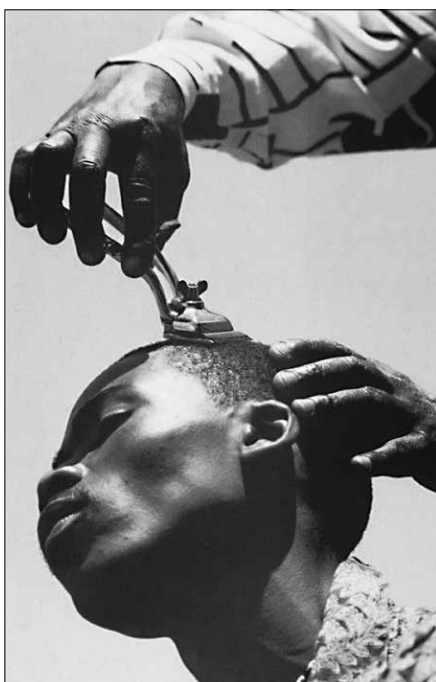
Říjen 2015

číslo 10

Podzim

Barevné nebe šustí pod nohama
 prší podzim barevnými listy
 Podivné vlhko
 zmrzlá věžička
 chraptivé hodiny
 žena v šátku
 Ulice se ztrácí v listech
 barevná cesta bez dláždění
 Jen slabá pára
 stoupá z nozder koní
 Štiplavá mlha
 šedivá obloha
 a místo slunce venku
 drak

Vladimíra Čerepková

Úvodem

Nepatrné množství Ježíšových učedníků se kdysi prosadilo v pohanském moři Evropy. Křesťanská kultura přežila minulé stěhování národů. Začátkem 20. století v Evropě všechny děti ve škole znaly Desatero. Ale evropští „křesťanští“ vládci rozpoutali 1. světovou válku. Pokřtění občané Německa se neubránili bezbožnému nacismu a pokřtění Slované se neubránili bezbožnému komunismu. V 90. letech se navzájem krutě vybijeli Slované v Jugoslávii. My sami si rozvracíme své rodiny, kazíme si zemědělskou půdu a životní prostředí, vyrábíme zbraně a prodáváme je kdekomu. Neznepokojuje nás velké množství Putinových lidí v naší zemi, ale mnoho lidí se děsí utečenců, které ještě na vlastní oči neviděli. Bojme se především vlastního selhání.

Putin přepadením Ukrajiny probudil evropské politiky a Evropany. Je možné, že by velká vlna uprchlíků probudila zájem Evropanů o hodnoty křesťanské kultury? /v

ZA LEPŠÍM ŽIVOTEM

V dobách protektorátu, kdy nám Hitler odměřil stravu dle potravinových lístků, mně maminka vyprávěla, že za 1. světové války viděla zoufalé ženy, které vzaly útokem sklady mouky a brambor, aby nasytily hladové děti. A tak se divím, že desetitisíce imigrantů z Asie i Afriky, kteří zaplavili Evropu, nezaútočí na supermarkety a přepychové hotely. Vždyť oni u nás hledají lepší život! Táta Vladimíra Menšíka odešel kdysi se svými bratry do Francie také za lepším životem. Stejně tak tisíce Slováků do Ameriky. Můj otec chtěl, abych studoval a měl lepší život než on. Lepší život dodnes slibují všichni politikové. To je touha mladých. Jenže - co nám dnes v Evropě k tomu chybí?

Ale chybí! Lepší život nepřinese jen špičková technika, fast-food, cestování či zábava. Není nutná jen civilizace prostředí, leč i civilizace nitra. Ta pokulhává staletí vzad. Ne žaludek, avšak duše člověka má hlad. Třetina národa pojídá psychofarmaka! Naši předkové znali pokrm, který živí lidskou duši. (Jan 6, 32-58). Zástup, který půjde 17.10. Brnem za monstřancí, ať to připomene.

Jan Rybář

Roku 1938

23. září vyhlásila československá vláda všeobecnou mobilizaci a o dva dny později odmítla Hitlerovy požadavky.
26. září vyslal Chamberlain svého vyjednavče H. Wilsona k jednání s Hitlerem do Berlína.
28. září Neville Chamberlain upozornil v dopise Hitlera, že „vše podstatné může dostat bez války a bez odkladu.“ Zároveň požádal B. Mussoliniho o prostřednictví v mezinárodním jednání o německých požadavcích. Na Mussoliniho výzvu dal Hitler souhlas ke schůzce představitelů Německa, Itálie, Velké Británie a Francie.“
Bylo to na den sv. Václava.
29. září se schůzka uskutečnila.
30. září po půlnoci byla podepsána Mnichovská dohoda. Československá vláda dohodu týž den přijala a brzy nato začalo obsazování pohraničí.

Kdosi potkal Ježíše a hned se ho ptal: „Jak můžeš dovolit tolik zla ve světě?“ „Právě na to jsem se chtěl zeptat tebe“, řekl mu Ježíš.

K ROKU EUCHARISTIE

Jan Paleček, šašek krále Jiřího, jedenkrát vyšel poříčskou branou za město a spatřil tam nemocného ubožáka ležícího na hnojišti. Toho člověka nevzali do špitálu a nechali ho tam hynout, protože byl plný boláků a lidé se báli nákazy. Jakmile Paleček nešťastníka uviděl, pojala ho veliká lítost a zastyděl se, že se ho ostatní štítí. Sám jej však do špitálu odnést nemohl, i rozeběhl se do Prahy a zamířil do Týna k arcibiskupu Mistru Janu Rokycanovi a řekl mu: „Ach, zle je, zle je, bratře Rokycano! Nalezl jsem za městem v hnoji ležící tělo boží. A prosím tebe, co nejdříve můžeš, vyprav se mnou čtyři studenty, aby mi to tělo boží pomohli vyzvednout a se vši úctou k takové svátosti přinést k tobě.“ Když uslyšel ta slova, domníval se arcibiskup, že Paleček nalezl pohozenou Svátost oltářní. A vypravil tedy s Palečkem čtyři studenty bohosloví se svícemi a zvonečky, aby Svátost přinesli k němu do kostela. „Kde leží Tělo Kristovo“, ptali se bohoslovci. Paleček je dovedl až na hnojiště k nemocnému a poručil jim naložit ubožáka na nosítka. Nahého a zuboženého jej přinesli arcibiskupovi. Velmi se podívil arcibiskup, když uviděl, jaký nečekaný náklad mu přináší do týnské fary, ale Paleček pravil: „Nuže zde je, bratře Rokycano, to ubohé tělo boží, zde ti přinášíme samotného Krista Pána. Dej ho obláci a postarej se o něho milosrdně, jak to učíš své věřící. Říkáš přece v kázáních, že co dobrého činíme i nejobožejšímu stvoření božímu, samému Bohu činíme.“ I musel dát arcibiskup toho ubožáka obláci a donést do špitálu, teprve pak se Paleček spokojeně rozloučil a odešel.

CÍRKVE VYCHÁZEJÍCÍ Odkud a kam?

Zatímco ještě slavíme výjimečnou encykliku o péči o společný domov, vraťme se k přemýšlení o jedné důležité perspektivě papeže Františka, ke skutečnému symbolu jeho chápání církve: „Církvi vycházející“.

Tato formulace obsahuje skrytou kritiku předchozího modelu církve, jež byla církvi „bez vycházení“ kvůli různým skandálům morální nebo finanční povahy, které donutily papeže Benedikta XVI. odstoupit, církvi, která ztratila svůj nejdůležitější kapitál: morální kredit a důvěru křesťanů i sekulárního světa.

Avšak symbol „církve vycházející“ v sobě nese hlubší význam, díky tomu, že jej vymyslel papež, který nepřišel z institucionalizovaných schémat starého a unaveného evropského křesťanství. To církve učinilo takřka nepřístupnou modernímu světu, rukojmím zkažených tradic, jež poselství se nepotkávalo s problémy křesťanů a současného světa. „Vycházející církve“ znamená zlom oproti tomuto stavu věcí. Slovo „zlom“ irituje představitele církevního establishmentu, ale proto ještě nepřestává být pravdivé. A tak si

položme otázku - „vyjítí“: odkud a kam? Podívejme se na několik kroků:

- Vyjítí z církve – pevnosti, která chránila věřící proti moderní svobodě, směrem k církvi – polní nemocnici, která naslouchá všem lidem, kteří ji hledají, nehlédě na jejich morální nebo ideologický status.

- Vyjítí z církve - absolutistické instituce, soustředěné na ni samotnou, směrem k církvi – hnutí, otevřenému univerzálnímu dialogu s dalšími církvemi, náboženstvími a ideologiemi.

- Vyjítí z církve hierarchické, tvůrčiny nerovnosti, směrem k církvi – Božímu lidu, která ze všech tvoří bratry a sestry, velkou bratrskou komunitu.

- Vyjítí z církve autoritářské, vzdálené nebo dokonce zády obrácené k věřícím, směrem k církvi pastýřské, která kráčí uprostřed lidu, „je cítit ovce“, milosrdné.

- Vyjítí z církve – papeže všech křesťanů a biskupů, který vládne rigidním kanonickým právem, směrem k církvi – biskupa Říma, který jí předsedá v lásce a pouze díky tomu se stává papežem církve univerzální.

- Vyjítí z církve – učitelky doktrín a norem směrem k církvi překvapující praxe a nadšeného setkávání s lidmi, nehlédě na jejich náboženskou, morální nebo ideologickou příslušnost. Existenciální periferie se dostávají do středu.

- Vyjítí z církve - posvátné moci, pompézních projevů, papežských paláců a titulů hodných renesanční šlechty směrem k církvi – chudé a „pro“ chudé, zbavené uznaných titulů, (k církvi) oddané službě a prorocké hlasatelce proti systému akumulace peněz, modle, která vytváří utrpení, bídu a smrt.

- Vyjítí z církve – která mluví o chudých, směrem k církvi – která jde za chudými, mluví s nimi, objímá je a brání.

- Vyjítí z církve – poplatné politickému a ekonomickému systému směrem k církvi, která stojí na straně obětí a která označí pravým jménem tvůrce nespravedlnosti a pozve do Říma představitele světových sociálních hnutí, aby s nimi diskutovala možné alternativy.

- Vyjítí z církve sebevtažné a nekritické směrem k církvi pravdy k sobě samotné, navzdory kardinálům, biskupům a teologům žárlivým na svůj status, ale s tváří „kyselou jak o Velkém pátku, smutným jako by byli na vlastním pohřbu“, zkratka k církvi tvořené lidmi.

- Vyjítí z církve pořádku a rigorismu směrem k církvi revoluce něžnosti, milosrdenství a péče.

- Vyjítí z církve zbožných, jako jsou ti, kteří se objevují v televizních programech, s kněžími režiséry náboženského trhu, směrem k církvi angažované ve věcech sociální spravedlnosti a osvobození utiskovaných.

- Vyjítí z církve poslušnosti a bázně směrem k církvi radosti z Evangelia a naděje ještě na tomto světě.

- Vyjítí z církve bez světa, která dovolila vznik světa bez církve, směrem k církvi - světu, citlivé na problémy ekologie a budoucnost společného domova, matky – Země.

Tato a další vyjítí ukazují, že církve nelze redukovat jen na náboženské poslání, separovat ji do privátní části reality. Ona má kromě své politicko-sociální poslání v pravém slova smyslu, jako zdroj inspirace pro nutnou transformaci, které povedou lidstvo k druhu civilizace lásky a soucitu, k civilizaci, která bude méně individualistická, méně materialistická, méně cynická a méně postrádající solidaritu.

Tato vycházející církve rozdala radost a naději mezi křesťany a opět jsme pocítili, že je duchovním ohniskem. Přesvědčila jedno duchostí, odstupem od věcí, přijetím mnoha osob s láskou, něhou a úctou, osob jiného vyznání, prostých občanů světa a také hlav států, kteří obdivují překvapující osobnost a praxi papeže Františka ve prospěch míru, dialogu mezi národy, odmítnutí jakéhokolí násilí a války.

Spíše než doktríny a dogmata je to Ježíšova Tradice, tvořená bezpodmínečnou láskou, milosrdenstvím a soucítěním, která se v něm projevuje a odhaluje svůj nevyčerpatelný humanizující potenciál. Protože, krom jiného, toto je ústřední Ježíšovo poselství, akceptovatelné pro všechny lidi ve všech částech světa.

Leonardo Boff

Kardinál Burke z USA a někteří členové Bratrstva Pia X. sepsali petici, v níž vehementně žádají římského biskupa Františka, aby „kategoricky potvrdil učení církve, podle něž rozvedení a občansky znovu sezdání katolíci nemohou přijímat svatou eucharistii“.

Jako rekci na tuto petici španělsí teologové Xavier Alegre Santamaria SJ, José Ignacio González Faus SJ, Jesús Martínez Gordo a Andrés Torres Queiruga, napsali Františkovi dopis, který vám nabízíme:

DOPIS ŘÍMSKÉMU BISKUPOVI PŘED SYNODOU O RODINĚ

Bratře Františku, v tobě vidíme apoštola Petra.

Podporujeme tě, a pro lásku Ježíšovu vyzýváme k věrnosti ducha evangelia oproti údajné věrnosti literě některých konkrétních církevních předpisů.

Mluvíme o *údajné* věrnosti - nikoli abychom soudili úmysly těch, kteří ti napsali - ale proto, že ve skutečnosti učení církve neříká, že znovu sezdání rozvedení „nemohou přijímat svaté přijímání“, nýbrž, že podle tridentského koncilu „církev *nechybuje*, když jim odírá přijímání“.

Tato koncilem pečlivě zvolená formulace nechala otevřenou možnost, že opačný postoj není chybný ani nevěrný a že se jedná spíše o otázku pastorační než o otázku dogmatickou.

Podle našeho mínění pastorační moudrost nejen povoluje odlišný postoj, ale dnes ho ještě více než kdy jindy vyžaduje. Z těchto důvodů:

1. V Palestině 1. století se Ježíšova slova vztahovala přímo na manžela, který zradil a opustil manželku, protože dal přednost jiné ženě ze svévolných důvodů. Ježíšova slova míří k obraně ženy. Jistěže pro tento případ zaznívají nepopíratelně Mistrova slova: „člověk ať nerozděluje, co Bůh spojil“.

V Ježíšově době byl pánem ženy manžel. Manželka poslouchala manžela a o charakterovém nesouladu manželů tenkrát nemohla být řeč. Vztáhnutí Ježíšových slov na dnešní manželství, ve kterém má žena stejné postavení jako manžel (tenkrát neznámé), a na rozpad manželství ze ztroskotání obou, by se mohlo rovnat překroucení Ježíšových slov. Manipulovali bychom Ježíšovými slovy ve prospěch našeho dogmatického pojetí manželství, kladouce literu, která zabíjí, před ducha, který oživuje, tedy proti pavlovskému napomenutí.

Evangelium musí být inkulturováno; není-li, je zrazováno. Uvedené příklady to mohou více osvětlit.

2. Evangelista Matouš – ten, který uvádí největší počet přestoupení předpisů Zákona

ze strany Ježíše – je kuriózně tím jediným, který mu vkládá do úst větu: „Nemyslete, že jsem přišel zrušit Zákon...“ Přišel ho naplnit až do poslední čárky. (Mt 5, 17-21)

Dozvídáme se tak, že v oněch přestoupeních litery Ježíš naplňoval až do hloubky Zákon, protože zachraňoval jeho ducha.

A zásadním duchem celého evangelního zákona je milosrdenství: nikoli dobrácké milosrdenství, ale samozřejmě, nároky kladoucí milosrdenství. Avšak v žádném případě (není evangelní zákon) bez milosrdenství.

Možná nám mohou něco dalšího osvětlit slova, kterými Ježíš odpovídá na pohoršení, které způsobí jeho milosrdné chování: „Jděte a naučte se, co znamená ‚milosrdenství chci a ne obět‘“ (Mt 9,13 a 12,7).

3. Prvotní církev poskytuje další zřejmý příklad této věrnosti duchu převyšující literu: opuštění obrázky. Ta měla v sobě cosi posvátného, jakožto symbol vyjadřující jednotu mezi Bohem a jeho lidem; také k ní by mohla být vztahena Ježíšova slova: „člověk ať nerozděluje, co Bůh spojil“.

Není pochyb, že církev opustila praxi obrázky po vášnivých diskuzích a proti mínění některých, kteří se domnívali, že jsou věrnější Bohu, ale ve skutečnosti hledali vlastní bezpečí. Díky onomu tolik diskutovanému rozhodnutí církev nejenže zůstala věrná Bohu, ale otevřela brány evangelizaci celého světa. Dnes se nám toto rozhodnutí může zdát samozřejmé, ale tehdy mnohým znělo skandálně.

Sám Petr ve své promluvě ve prospěch onoho rozhodnutí, které se nám dnes zdá být tak věrné Ježíšovu duchu, řekl, abychom nenakládali na šíji učedníků břemeno, které jsme ani my ani naši otcové nebyli schopni unést. (Sk 15,10). Toto je jeden z nejtěžších hříchů, které může církev spáchat. A je velmi diskutabilní, zda celibátníci mohou pochopit, co znamená žít každý den pokojně v intimě s jiným člověkem, s nímž neexistuje sebemenší soulad. Stejně jako je diskutabilní, zda celibátníci mohou pochopit zdrženlivost od sexuálních vztahů s člověkem, s nímž někdo žije dnem i nocí a miluje ho.

4. Obáváme se, že obránci rigorismu se domnívají, že zavedení „disciplíny milosrdenství“ v církvi se rovná otevření dveří morálnímu laxismu nebo tomu, že církev zavede, co se rozvodu týče, ta stejná kritéria jako naše pohanská společnost. Ve skutečnosti

tomu tak není: absolutně se nezpochybňuje nerozlučitelnost manželství; a disciplína milosrdenství je i dále praxí, ze které nemohou těžit všichni: neboť vyžaduje lítost, uznání viny a pevné předsevzetí nápravy. Jde o to nenechat osamocené a bez pomoci ty, kteří ztroskotali. Jako Ježíš, který jedl s hříšníky nikoli proto, že byli dobří, ale protože dobří mohli být.

Terezie z Avily, jejíž stoleté výročí právě slavíme, zmiňuje ve svém životopise, že se několi-krát vzdala modlitby, protože se jí necítila být hodna, jakožto hříšnice a nevěrnice. Až do doby, kdy objevila, že takový lék byl horší než zlo. Sama církev vždy učila (a praxe to potvrzuje), že účast na eucharistii může být velkou pomocí a silou pro život podle evangelia. My se obáváme, že když připravíme o tuto posilu ty, kteří ztroskotali v jejich prvním manžel-ském projektu a již se za toto ztroskotání káli, povede to k jejich odpadnutí od víry.

5. A nakonec vyvstává otázka, zda by církev měla praktikovat dvojí míru, co se nevěrností evangeliu týče: jednu týkající se sexuální oblasti a druhou týkající se dalších oblastí morálky.

Například: církev vždy učila, že jediným vlastníkem statků země je Bůh a že my lidé jsme pouze správci toho, co považujeme za své vlastnictví. Tato role správce vyžaduje od člověka, aby dal všechny statky, které má navíc, do služby těch, kteří mají méně – chudých a lidí bez prostředků.

Právě proto církev neuznává absolutní právo na soukromé vlastnictví, ale pouze v takové míře, v níž je prostředkem pro naplnění primárního a absolutního práva všech lidí na statky země. Toto učení o prioritním určení statků země, tolikrát vyzývané posledními papeži, porušuje většina katolíků, aniž by navíc prokazovali sebemenší lítost nebo vůli po nápravě.

Toto učení je stejně tak v rozporu s mentalitou tohoto pohanského světa. Není však zjevná nespravedlnost, že tito katolíci mohou přistupovat k některým svátostem, které jsou odprávy v případech ztroskotání páru, kde je lítost i vůle po nápravě, které u těch prvních chybí? Bůh nemá dvoje váhy a dvoje měřidla, nebo ještě lépe: straní vždy k prospěchu nejchudších a obětí.

V evangelních podobnostech o farizeji a celníkovi nebo o starším bratru (*v podobnostech o marnotratném synu pozn. překl.*) se Ježíš překvapivě staví na stranu chybujících. Neboť všem kdo ho obviňují, říká, že všechny jejich dobré skutky nesloužily k tomu, aby měli dobré srdce, ale tvrdé srdce.

Nic víc, bratře Petře. Chtěli jsme pouze vyložit jeden názor. Ale velmi oceňujeme tvé úsilí, při tolika tvrdých a bolestných protivenstvích, o to dát církvi tvář, která bude více v souladu s evangeliem a s Ježíšem.

Denis Kím

Zkráceno, celý článek si můžete přečíst v časopisu *Getsemany* 9/2015, i na jeho webu.

Osmého července 2013 navštívil papež František Lampedusu. ... Jako jezuitu a výzkumníka v oblasti mezinárodní migrace mne potěši-

Římský biskup při setkání s mladými řeholnicemi a řeholníky varoval před přílišným pohodlím a strnulostí zasvěceného života. Přísné dodržování pravidel odnímá svobodu, vysvětloval, a poukázal na sv. Terezii z Avily. „Byla natolik

svobodnou ženou, až ji to dovedlo před inkvizici“, řekl.

„Zasvěcený život může být neplodný, když není dostatečně prorocký, když se v něm nepovolují sny. (...) Prorocství a schopnost snít jsou opakem nepružné ztuhlosti. Rigidní lidé nemohou snít! Pomysleme na to, co Ježíš říká o topornosti zasvěcených osob své doby ve 23. kapitole Matoušova evangelia... Dodržování pravidel nesmí být neúprosné, jinak se promění v egoismus. Zajímáme se pouze sami o sebe a cítíme se spravedlivější než ostatní lidé.“

Jako účinný nástroj proti zmíněné neoblomnosti František jmenoval otevřenost srdce a dialog – zejména v rámci řeholního společenství. A to i na úkor případných hádek:

„Také apoštolové se v počátcích ostře přeli. Na tom není nic špatného! Po prudké hádce si ale byli schopni odpuštění díky tomu, že byli velice otevřeni Duchu svatému. Řeknu vám nyní něco nepříjemného, ale chci být upřímný – jedním z hříchů, s kterým se často setkávám v komunitním životě, je neschopnost odpuštění si mezi bratry a mezi sestrami.

„S tímto hříchem, se pojí další – pomluva. Běžte se vyzpovídat, jestliže někoho pomlouváte“, doporučil František.

„Vždy totiž pomlouváme ve tmě a ta je říší ďábla, zatímco Ježíšovým královstvím je světlo. Pokud něco máš proti svému bratru či sestře, nejprve se pomodli a uklidni v duši a pak to běž dotýcnému říci. Nikdy ale neshazuj pomlouvачnou bombu, protože tak zamoriš život řeholní komunity. Z osoby zasvěcené Bohu se tak stává terorista, který na svou komunitu svrhne ničivou bombu.“

V souvislosti s vratkostí vztahů řekl: „Kultura dočasnosti vstoupila do církve a řeholních společenství, ale také do manželství a rodiny. Proti ní stojí Boží kultura definitivnosti: Bůh navždy poslal svého Syna! Nikoli prozatímně a třeba jedné generaci či jednomu národu, nýbrž všem. Všem a navždy! Toto je měřítko duchovního rozlišování. Ptejme se sami sebe, zda jsou součástí provizorní kultury. A abychom se nerozpadli, berme na sebe definitivní závazky.“

„Odpusťte mi můj feminismus, ale rád bych nyní poděkoval za svědectví zasvěceným ženám, (*bourlivý aplaus*)... ale nikoli všem, protože některé jsou poněkud hysterické (*smích, aplaus*)... Vy, ženy, vždy kráčíte v prvních řadách. Proč? Jste totiž matky, nesete v sobě mateřství církve, a to vás přibližuje lidem.“

lo, že papež nutí svět, aby vzal na vědomí bídu imigrantů, a že vyjádřil solidaritu s těmi, kdo zahynuli ve Středozemním moři.

Co pro nás, křesťany i nekřesťany, tato jeho cesta znamená.

Papež se chtěl „modlit, projevit solidaritu [s oběťmi], ale také vyburcovat naše svědomí, aby se už podobné věci nestávaly“. Pranířoval globalizaci lhostejnosti a vyzýval nás, abychom se znovu naučili plakat nad utrpením druhých. Mluvil o králi Herodovi, který nechal povraždit betlémské děti: „Herodes rozesel smrt, aby hájil vlastní blaho, svůj skleněný zámek.“ Byl to strach před ztrátou pohodlí. Zatímco druzí trpí, Evropa vede pohodlný život. Evropská unie svou politikou uprchlíky a migranty ohrožuje, když jim brání, aby na jejím území hledali útočiště. Amnesty International naznačuje, že politika EU dělající z Evropy nedobytnou pevnost, odsuzuje Afričany ke smrti (jako kdysi Herodes).

Téma globalizované lhostejnosti se vrací v prvním papežově apoštolském listu *Evangelii gaudium*, uveřejněném několik měsíců po jeho návštěvě Lampedusy. Papež se v něm čtyřikrát zmiňuje o „lhostejnosti“; dvakrát, což je zajímavé, v souvislosti s ekonomikou a dvakrát v souvislosti se všeobecnou kulturou. Zvláště kriticky se vyslovuje k současnému hospodářskému systému, který sází na volný trh a ekonomický růst nebo na „trickle-down-teorii“ (názor, že ekonomický růst a stoupající blahobyt bohatých postupně prosákne do nižších vrstev společnosti). Papež prohlašuje, že tento systém způsobil diskriminaci, nerovnost a lhostejnost. Zatímco se těšíme blahobytu a oddáváme se konzumu, lhostejnost roste a šíří se jako rakovinný nádor. Tak nakonec „ztrácíme schopnost zakoušet soucit tváří v tvář výkřikům bolesti druhých, již nepláceme nad dramaty druhých [...], jako by to všechno byla odpovědnost, která je nám cizí a netýká se nás“. (EG 54)

V rozhovoru pro *La Civiltà Cattolica* otázku, jak vidí církev, odpověděl: „Organizační a strukturální reformy jsou druhořadé.“

Nejdůležitější je reforma postojů, vyžadující zapojení všech křesťanů. Je zbytečné zdůrazňovat, že musí začít shora, v církevním vedení. Jisté je potěšující slyšet, že jistý biskup v jedné chudé asijské misijní oblasti vyměnil svůj vůz za menší model. Je to ovšem jen malý kousek toho, čemu se už začalo říkat „Františkov efekt“! Potřebujeme jich mnohem víc, a církevní vedení, biskupy počínaje, se musí vydat do mnoha Lampedus tohoto světa. Kdyby byli přítomni na všech hranicích, kde lidé vystavení systematickému násilí, diskri-

minaci a nenávisti bojují o svou důstojnost a svá práva a touží po míru a smíření, pak by nejvyšší církevní představitelé poznali znamení doby a lépe by pochopili význam slov „Vítejte mezi posledními“! – to jsou slova transparentu, kterým byl František vítán na Lampeduse.

STŘEDOEVROPSKÝ DOPIS

Stojíme tváří v tvář humanitární katastrofě obrovských rozměrů. Statisíce uprchlíků z Blízkého východu a Afriky hledají v naší společné Evropě ochranu, bezpečí a podmínky pro normální život. Jen nedávno jsme přitom před branami Evropy stáli my sami.

Naše odpověď nemůže znít zamítavě. Bohužel podobných hlasů slyšíme v našem regionu stále příliš mnoho. Po roce 1989 se ve znovusjednocené Evropě pohlíželo svrchu na schopnost integrace nových střeoevropských zemí, od pobaltských států až po Rumunsko a Bulharsko – důvodem byla naše historie, politické tradice a stav ekonomiky. Přesto se ukázalo, že hlavním zdrojem ohrožení pro Unii během uplynulého, spleťitého desetiletí nebyla naše část Evropy.

Dnes však podobné rozdělení uvnitř sjednocené Evropy ohlásilo návrat. Tentokrát má morální rozměr. Týká se naší schopnosti projevovat soucit a poskytovat praktickou pomoc utečencům v bezútešné situaci. Jisté, my sami sice nejsme odpovědní za destabilizaci a rozpad států, z nichž přicházejí dnešní běženci. Nebyli jsme to my, kdo je transformoval v země, ve kterých panuje neustálý strach a riziko násilné smrti a kde je lidský život „osamocený, žalostný, zvířecí a krátký“. Naše země – na rozdíl od států, které za sebou mají koloniální a imperiální minulost a jež po válce doširoka otevřely své hranice imigrantům – nemají zkušenost z každodenního styku s lidmi z odlehlých zemí a vzdálených kultur.

Přesto je ukázka našeho soucitu a vůle pomoci naší lidskou povinností. Zároveň je to i naše povinnost jako Evropanů. Společná Evropa byla vystavěna na základech solidarity. Dnes se tak už nemůžeme zříci spoluodpovědnosti za celou Unii a odvracet zrak od lidského neštěstí a od situace, v níž se nacházejí státy, jež jsou nejvíce dotčeny silicí imigrační vlnou.

Odmítnutím udělení pomoci se stavíme proti evropské ideji solidarity. Zároveň tak zpochybňujeme solidaritu jiných národů s našimi zeměmi. Je to podkopávání základů, na nichž už více než čtvrtstoletí budujeme naše jistoty, vyhlídky růstu a naděje na zbavení se historické kletby válek, cizí nadvlády a chudoby.

Ve jménu naší lidskosti a ve jménu našich zásad a hodnot vyzýváme vlády a občany našich zemí k praktickým projevům solidarity vůči utečencům. Tak, aby i mezi námi našli klidné útočiště a zůstali ve volbě vlastní budoucnosti plně svobodnými lidmi.

Následují podpisy řady významných osobností našich i z okolních zemích.

Respekt 39/2015

FASCINUJÍ MĚ TY EMOCE

Patnáctiletý Jakub Čech, student, který vhrál spor s prostějovským magistrátem

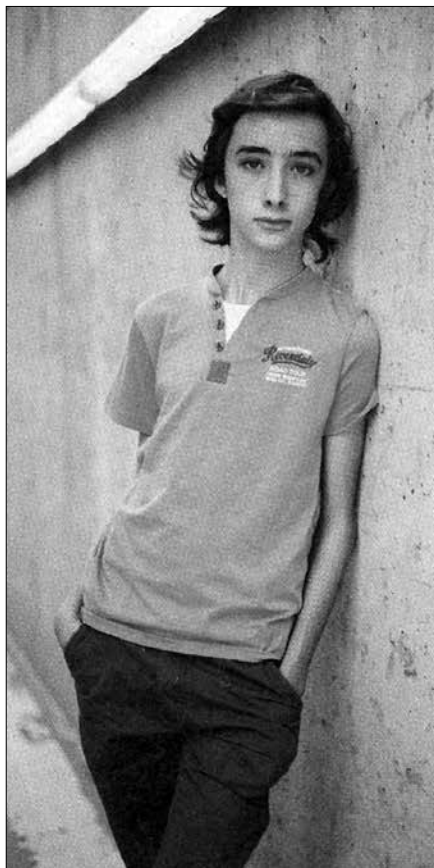
Volební kampaň ho poprvé rozechvěla dřív, než se naučil jezdit na kole. V osmi letech jej nefunkční informační panel pro turisty rozčlil natolik, že napsal poprvé v životě článek do novin. Když mu bylo deset, vstoupil poprvé do místního občanského sdružení. Teď, na prahu střední školy, porazil v občanském sporu silnou instituci.

Patnáctiletého Jakuba Čecha z Prostějova začátkem léta zaujaly při sledování zastupitelstva dvě věci: vznik pozice mediální referentky na prostějovské radnici a jedna záhadná faktura v městském účetnictví. Podle zákona o svobodném přístupu k informacím žádal magistrát o dva dokumenty, které mu měly nejasnosti vysvětlit. Úředníci neodpověděli a místo toho napsali jeho rodičům, že syn bez jejich souhlasu žádost podat nemůže. Když mu radnice ani po zákonem dané lhůtě neodpověděla, obrátil se Jakub Čech se stížností na Olomoucký kraj. A ten mu dal koncem srpna za pravdu. „Každý nezletilý je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti jeho věku,“ citovali v rozhodnutí krajsí zástupci občanský zákoník s tím, že patnáctiletí jsou trestně odpovědní a vykonávají i náročnější právní operace, než je žádost o informace. Oba požadované dokumenty Jakub Čech minulý týden konečně obdržel.

U patnáctiletého studenta by člověk nejspíš čekal, že bude řešit spolužačky, jezdit na skejtu nebo hrát v kapele. Proč vás tolik zajímá komunální politika?

Těžko se to popisuje, ale to, že město dělá něco špatně, jsem vnímal už od nějakých sedmi let. Třeba když jsme s rodiči jeli na dovolenou do jiného města a já viděl, že tam mají hezké kašny nebo parky. Pak jsme se vrátili a já si uvědomil, že v Prostějově se veřejným prostorem nikdo pořádně nezabývá. Odmalíčka mě strašně bavily i předvolební kampaně: velmi dobře si vybavuji už kampaň z roku 2006, to mi bylo šest let. Všiml jsem si tehdy různých plakátů a také si jasně pamatuji na tehdejší mítink Strany zelených. Šli jsme s mamkou nakupovat a viděli jsme lidi, jak stojí kolem sochy Masaryka a mluví o tom, že chtějí zachovat místní koupaliště, které bylo tehdy nesmyslně uzavřeno. Přišlo mi super, že to někdo zkouší zastavit.

Nevynecháte jediné zastupitelstvo, když nemůžete zasedání osobně sledovat, díváte se na videopřenosy. Co vás na tom tak baví? Baví mě pozorovat ty emoce. Fascinuje mě sledovat, jaké diskusní figury používají, ale i to, jak se jednotliví zastupitelé a radní kroutí pod nepřijemnými dotazy. Často přemýšlím, na co bych se třeba zeptal já, protože mi ale ještě nebylo osmnáct, nesmím se tam do debaty zapojit. Moje názory tedy píšu aspoň na blogu (umístěném na webu Respektu). Do budoucna by mě osobně bavila jak aktivní komunální politika, tak například studium politikologie.

Veřejně se angažujete od deseti let. Kdo vás k tomu přivedl? Jsou takto aktivní třeba i vaši rodiče?

Moji rodiče pracují jako úředníci a naopak mi někdy říkají, že se jim nelíbí, když vedu spory s některými konkrétními lidmi na radnici. Ani můj starší bratr není občansky nijak aktivní. Dlouhodobě mě ale inspiruje místní ekolog Honza Navrátil, dnes opoziční zastupitel. Znal jsem ho nejprve jako člověka, který v Prostějově sázel stromy, a když mi bylo deset let, založil občanskou iniciativu za ochranu společenského sálu v centru. Přišlo mi sympatické, že chtěl spolu se sálem zachránit i prostory, kde fungovalo místní tržiště. Líbilo se mi, že cítil odpovědnost vůči své rodině, svým dětem a celému městu. Přispěl jsem mu tehdy padesáti korunami na žalobu proti městu, a když posléze založil občanské sdružení Pro Prostějov, stal jsem se členem, kvůli mému věku dokonce upravili stanovky.

Co rád děláte, když zrovna nesledujete politiku? Jak jste trávil letošní prázdniny?

Byl jsem hodně po brigádách, oslovoval jsem lidi na ulici pro jednu neziskovku a roznášel letáky do schránek. Občas jsem koukal na své oblíbené seriály, třeba *První republiku* nebo *Neviditelní*, nebo jsem si něco přečetl, kromě novin nedávno například *Hrdého Buděse*. Sbíral jsem podpisy k petici na záchranu zdejší historické budovy kasáren, kterou chce město zbourat. Čas od času jsem si vyjel na kole, ale sporty mě obecně moc neberou. Spíš mě baví jen tak bloumat po městech – po Prostějově, Praze nebo Olomouci. Léto strašně rychle uteklo.

Lucie Kavanová, foto Matěj Stránský, Respekt 36/2015

Perla

Neboť některým vstoupil Bůh do mušle jejich bytí

k nezření zhojen tím, co na milosti bolí,
co příliš blízko cítivají dlítí,
co trpným zdá se být k obřadům jakýmkoli,
co zrnkem písku zní, když moře schvalují,
co prostší, nežli touživali, je,

co proto v ústup vhalují
útokem nádhery množného závoje –

Vladimír Holan

IN MEMORIAM JIŘÍ ŠINDLER

Zemřel Jiří Šindler, akademický malíř a grafik, ve věku 93 let. Umělec a katolický křesťan. Čekal jsem v našem tisku nekrolog; asi jsem nenašel. Parte je radostné: jeho pevnou rukou vytvořený dřevoryt dává vyniknout bílému kříži. Když měl Jiří sedmdesát, napsala o něm paní Gabrielová: „Umělec vytříbeného citu“. Měl rád ruská a židovská témata. Jeho kaligrafie visí v mnohých bytech. Typy jeho písmen užívají v Rusku i v Izraeli, glagolice přitahuje pozornost na mnoha výstavách. Ale já chci psát o jeho víře. Denně se modlil breviář, každou neděli byl viděn u sv. Tomáše v Brně se svou rodinou, a u Večeře Pána. Tak po celou dobu padesátých let i za normalizace. Snad jediný učitel v té době! Svým žákům na výtvarné škole dával příklad; byl se svou nepřehlédnutelnou postavou a krásou tváře navíc člověkem ryze duchovním. – Tělo odpočívá nyní a navěky v hrobě rodičů v rodné Poličce, on oslavuje svého Pána spolu s přáteli Floriány, Reynky, Vokolký, Adrienuou Šimotovou a mnoha dalšími.

Jan Rybář

Tvary

(Janu Zahradníčkovi)

Neslýchané děje pod zemí se dějí
a nevidané ve vzduchu
zakleté tvary se náhle probouzejí
s výkřikem po duchu

Za zrcadlem stínů jímž je svět
jich úpění je slyšeti
hledejte vysvobozujících věť
vy jimž dáno i pro nic trpěti

František Halas

Církev by neměla mít ve svých řadách „doživotní vůdce“, jinak riskuje, že bude jako země pod diktaturou. Jediný, kdo nemůže být v církvi nahrazen, je Duch svatý. Všechna ostatní místa v církvi by měla mít časové omezení pro jejich vykonávání. Doživotní vůdce mají jen některé země, ve kterých existuje diktatura.

římský biskup František

AKTUALITY

V kostele na Orlici máme **výstavu Tomáše Záborce „Dřevomalby“**.

Vernisáž v neděli 4. října. v 15 hodin.

Čeká křesťanská akademie v Letohradě pořádá 31.10. v evangelickém kostele v 19 hod.

besedu s paní Věrou Sosnarovou, hlavní postavou knihy „Krvavé jahody.“

Po příchodu Rudé armády v květnu 1945, ji - čtrnáctiletou, desetiletou sestru a maminku odvěklo NKVD na Sibiř do koncentračních táborů. Maminka nepřežila, dcery byly propuštěny až po 18 letech. (Asi 25 tisíc českých občanů bylo uneseno a československá vláda se tomu nevzepřela). Vstupné dobrovolné.

Přednáška PhDr. Marie Otavové „Magdalena Dobromila Rettigová - známá i neznámá“. 6.10. v 17 h. v městské knihovně. Vstupné dobrovolné.

Beseda s Lukášem Mazúchem, autorem knihy „Renegát (nejen) ve službách češství František hrabě Lützow“.

Hrabě byl majitelem panství Žampach a Vamberk, spisovatel, vlastenec a propagátor češství, významnou měrou se zasloužil o vznik samostatného Československa.

20.10. v 17 hod. v městské knihovně.

Vstupné dobrovolné.

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

5. 9. Lukáš Záluský a Soňa Moravcová
26. 9. Michal Seidlman a Hana Kotyzová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

14. 9. Marii Škodovou 77 let

FARNÍ RADA 2. září

Pozemky - V restitucích nám byl vrácen les na Kunčicích, asi 9 ha. Myslivecké sdružení nájem za honitby dává místním školám. Souhlasíme s tím, aby i za naši honitbu byl nájem darován školám (cca 14 Kč). Les bude obhospodařovat biskupství, které nám bude platit roční nájem 300 Kč/ ha, podle pachtovní smlouvy uzavřené v roce 2014.

Vlastníme pozemky, které obhospodařují různé organizace i soukromé osoby. Podle vzoru biskupství sepíšeme smlouvy nové, které zajistí účtování přiměřeného nájemného. S některými nájemníky smlouvy zrušíme.

Pozemek 100/4 v Šedivci nabídneme k prodeji.

Márnice na Kunčicích - je v havarijním stavu. (O opravě jsme psali v zářiovém Okénku.)

Kaple na Kopečku - nádvoří bude letos odvodněno a zadlážděno novou pískovcovou dlažbou. Ministerstvo kultury uvolnilo 2.835.000 Kč, Město Letohrad přispěje 322.000 Kč.

Kostel sv. Václava

- příští rok chceme začít s opravou vnějších omítek. Předtím je nutné zajistit restaurátorský průzkum omítek.

- Chceme pořídit nové osvětlení interiéru kostela. Pan Jiří Motyčka slíbil osvětlení zařídít.

- Kostel potřebuje nové ozvučení. Pan Štefan Čanda získal nabídku za 115.000 Kč. Členové FR, pánové Vladislav Náhlík a Jiří Skalický zjistí cenu u jiných firem.

- V Letohradě chceme pořídit elektronický pohon zvonů, aby se mohlo každý den zvonit. Zjistíme cenu.

Kostel na Kunčicích - ozvučení zajistí pan Štefan Čanda, cena by měla být 18 tisíc korun.

Kostel Šedivec - převěšení zvonů. (Viz zářiové Okénko.)

Kostel Mistrovice - bude převeden do majetku obce. Na opravu vnější omítky lodí přispějeme penězi ze sbírky při slavnosti posvěcení kostela.

Obrazy křížové cesty z Orlice - další 2 obrazy jsou zrestaurovány. Do začátku adventu je pověsíme v orlickém kostele..

Svatováclavská slavnost - veškeré občerstvení si vzali na starost manželé Čandovi. Zábavné hry pro děti připraví skautky. Program, tombolu, výběrčí u vstupu, prodej losů, zapůjčení stolů, laviček a stanů má na starosti paní Jana Skalická.

Přednášky ČKA

- 3.10. Petr Gallus: „Když se dějí zlé věci, co na to Bůh?“

- 31.10. paní Věra Sosnarová - hlavní postava knihy Krvavé jahody - prožila 18 let v sovětském Gulagu.

Vyučování náboženství - náboženství se zatím převážně vyučuje na školách. Počet hodin je závislý na počtu přihlášených dětí a těch je stále méně.

Nabízíme školám programy s různými tématy vypracované pedagogickým centrem HK. Programy jsou zpracovány na základě křesťanské nauky. Nejde jen o seznámení s křesťanstvím, ale vždy se jedná o zdůraznění hodnoty a rovnosti každého člověka. Programy jsou školami hodnoceny kladně.

FR navrhuje, aby školy zařídily programy proti šikaně a rasové nesnášenlivosti. Je na rodičích, aby vyvíjeli tlak na učitele, jestliže jim nějaké téma chybí.

Animátorský kurz - biskupství nabízí tříletý cyklus formálně-vzdělávacího programu pro mládež ve věku 16 - 25 let. Podrobnosti budou na letáčcích v kostelech.

Diecézní setkání ministrantů - bude 19.9. v HK. Pan Vladimír Tomek nabídl ministrantům doprovod.

Prvníáčci - budou představeni při bohoslužbě na Kunčicích.

Financování farnosti - pozveme kompetent-

ní osobu, která nás seznámí, jaké jsou plány s chodem farnosti v budoucnu, kdy církev přestanou být financovány státem.

Výjezdní zasedání - v listopadu FR pojedne na DCŽM Vesmír, kde se seznámí s prací centra.

FR příště - 30. září v 19 h. na faře.

zapsala: Jana Skalická

ŘÍJEN VE STREETU

- 6 - 9.10. zavřeno
12. 10. výroba svíček
16. 10. zavřeno
19. 10. filmový kvíz
29. 10. halloweenská nocovačka
(pro děti 6-14 let, více informací a přihlášky v klubu, Taušlova 714)

Měsíční téma:

REFERÁTY, SEMINÁRKY, DOUČOVÁNÍ
pro uživatele NZDM od 6 do 20 let.
facebook: NZDM Street-Letohrad

CHARITA SPUSTILA REGISTRAČNÍ DATABÁZI NABÍZENÉ POMOCI PRO MIGRANTY

Uprchlíci z válkou zmítaných zemí míří do Evropy, přicházejí vyčerpaní a doslova s holýma rukama. Mnohým z našich spoluobčanů není jejich osud lhostejný a rádi by ke zlepšení neradostného údělu migrantů něčím přispěli. Charita ČR připravila z popudu České biskupské konference elektronickou databázi, kde mohou lidé nabízet svoji pomoc ve formě ubytování, materiální či dobrovolné výpomoci.

Charita ČR dnes zahájila provoz elektronické databáze, díky níž je možné prostřednictvím jednoduchého formuláře nabídnout různorodou pomoc: volné ubytovací kapacity, materiální pomoc, dobrovolnou výpomoc či nějakou službu.

„Databáze je určena široké veřejnosti. Naším cílem je shromažďovat nabídky pomoci a ty dál předávat dle skutečné potřeby do jednotlivých regionů prostřednictvím naší sítě nebo je využít pro pomoc v zahraničí. Lidé mohou nabízet volné domy i byty – zejména k dlouhodobému pronájmu pro rodiny, kterým bude udělen azyl, či pouze svoji dobrovolnickou výpomoc, třeba s výukou jazyka,“ říká Lukáš Curylo, ředitel Charity ČR, neziskové organizace, která díky více než 320 místním Charitám rovněž pokrývá území České republiky.

Registrované nabídky v databázi budou dále využívány dle aktuální potřeby v daném místě. „Věřím, že tento nástroj bude užitečný a uprchlíkům přinese skutečný prospěch,“ doplnil Curylo.

Databázi najdete na stránkách www.pomocuprchlikum.charita.cz Impulzem ke vzniku registrace nabídek pomoci uprchlíkům bylo Prohlášení předsedy a místopředsedy České biskupské konference k současné situaci migrantů z 10. září 2015, vydané v reakci na výzvu papeže Františka k solidaritě a pomoci migrantům z neděle 6. září 2015.

Charita ČR působí v rámci české řík. církve jako odborný garant pomoci migrantům a spolupracuje s představiteli státní správy a samosprávy. Společně s nadnárodními sdruženími Caritas Internationalis a Caritas Europa se podílí na poskytování finanční i materiální pomoci migrantům u nás i v zahraničí.

V České republice Charita provozuje osm poradcných pro migranty a telefonickou infolinku v mongolském a vietnamském jazyce.

ZPRÁVY Z CHARITY

Oblastní charita pořádá v průjezdu fary v Letohradě na náměstí

Podzimní sbírku šatstva

pátek 9. října 14 – 17 hod.

sobota 10. října 9 – 11 hod.

Přijímáme čisté a použitelné sezónní oblečení a obuv, kojenecké oblečení, látkové pleny, nádobí, látky, ložní prádlo.

Věci budou po vytrídění dále sloužit:

- sociálně potřebným rodinám
- lidem bez domova na Orlickoústecku
- lidem Pobytového střediska v Kostelci n.O.

BĚHÁME PRO...

V září jsme v Letohradě uspořádali další roční charitativní akce „Běháme pro...“ Výtěžek z dobrovolného startovního ve výši 6.783 Kč byl tentokrát určen pro Centrum pod střechou v Letohradě. Toto zařízení Oblastní charity více než deset let nabízí programy pro rodiny s dětmi, mládež i širokou veřejnost včetně oblíbených příměstských táborů.

Běžci a cyklisté podpořili Oblastní charitu už v roce 2012, kdy se z výtěžku akce zakoupilo pět ks tonometrů pro sestry charitní ošetrovatelské služby.

Děkujeme všem organizátorům i závodníkům za příjemné odpoledne a za finanční příspěvní. /im

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme hasičům a všem, kteří připravovali kunčickou pouť. Jako vždy se vše podařilo. Jen bylo letos chladno.

Děkujeme všem, kteří pomáhali na Svatováclavské slavnosti, včetně sboru Familia cantorum. Děkujeme panu Vítovi Marčíkovi za divadlo Šípková Růženka. Umí vtáhnout do hry nejen děti, ale i dospělé.

Děkujeme panu Vladimíru Tomkovi za doprovod ministrantů do Hradce Králové.

Koberec plakal prach

lampa plakala světlo

nebe plakalo hvězdy

Ptáci létali vesmírem

a v úžasu plakali ten let

Vladimíra Čerepková

JAK JSME PŘIŠLI K OSLOVI

Sejdou-li se příznivé podmínky, najde-li se nadšený a odpovědný kluk, hodní rodiče a štědrí dárci, je možné pořídit do farnosti osla. Matouš Poláček by měl rád koně, ale řekl jsem mu: „Matouši, koně bys neuživil. Co bys říkal oslovi, mnoho unese, je nenáročný a milý. Lepší by byla oslička, méně hýká a každý rok ti dá hříbě. Ženich je blízko, osla má pan farář v Jablonném.“

Oslové jsou skromní, mírní a trpěliví služebníci mnoha chudších lidí. Nosi lidí i náklady, pomáhají při zemědělských pracích. Vytuší-li nebezpečí nebo mají-li z něčeho neznámého strach, nejdou dál. Ti, kdo neznají jejich náuru, si myslí, že jsou tvrdohlaví. Ale stačí osla přesvědčit, že se nemusí bát, a ...

Oslové si pamatují cestu, po které už jednou šli, proto někdy vodili karavany. Přečtete dětem znovu krásný biblický příběh o oslici Bileámově; byla chytrější než její jasnozřivý majitel. (Nm 23.-24. kap.)

Zatelefonoval jsem panu MVDr. Zdeňku Lysému, s kterým jsem se na jaře seznámil na přenašce ve Vsetíně, zda neví o osličce. Za tři týdny volal: „Pane faráři, máte zamluvenou osličku v Jalovém dvoře u Slavkova, narodila se 6. prosince, jmenuje se Andělka“. Zajeli jsme si s dětmi osličku prohlédnout na farmu paní MVDr. Markéty Sedlické. Tam jezdí děti na pobyt s koňmi a oslíky. Hned jsme se do Andělky zakoukali; jak jinak?

V pondělí posledního týdne prázdnin nám Andělku přivezl profesionální přepravce koní. V přívěsu má kameru, aby viděl jak se zvíře během cesty chová, teploměr mu ukazuje teplotu v přívěsu. Ten den bylo zrovna velké vedro, cestou pan přepravce dával oslici pít a osvěžoval ji vodou. Byla první den od mámy, ale v klidu dojela.

Přál jsem si, aby Matouš přivedl Andělku na kunčickou pouť - měl jsem určitý plán - ale bude oslice natolik ochočena?

Do tří dnů si oslička zvykla a chlapi Poláčkoví ji na kunčickou pouť přivedli. Když se oko-

lo ní při bohoslužbě seběhlo asi padesát dětí, zatrnulo mi, jak se oslice bude chovat, protože stála před reproductorem s hlasitou hudbou. Vše dobře dopadlo, byla hodná. Oslici jsme představili Hospodinu a farnosti. „Bože, děkujeme Ti, žes vymyslel osly - nespočetnému počtu lidí oslové trpělivě a věrně pomáhali a pomáhají. Děkujeme Ti za ty, kteří nám osla velkoryse darovali (zakázali nám, abychom je jmenovali).“

Děkujeme Ti za paní Dr. Sedlickou, od které jsme oslici koupili.

Bože, při pečování o zvířata se učíme odpovědnosti. Chceme být, Bože, Tvým obrozem nejen lidem, ale i zvířatům. Prosíme Tě k tomu o pomoc. I pro Matouše, aby se o osličku pečlivě staral a podařilo se mu ji správně vychovat.

Prosíme Tě, Bože, za Andělku, aby dobře prospívala a byla radostí pro děti, které bude vozit.“

Takový rituál jsem si před lety odvodil z biblického přikázání „o „představení prvorozeného Bohu“. Používám ho, mám-li něco nového. Dáme-li dětem něco nového, třeba počítač, můžeme říci:

„Bože, děkujeme Ti, že jsme tak bohatí, že jsme mohli dětem pořídit počítač.“

Děkujeme Ti za chytré lidi, kteří počítače vymysleli, za ty, kteří na internet dodávají informace, za lidi, kteří počítače vyrábí. Prosíme Tě, Bože, za naše děti, aby počítač moudře používaly a poznávaly nové věci. Prosíme Tě o pomoc, aby se u počítače naučili ovládat, aby uměli včas na počítači skončit.“

Táta pak řekne: „Děti, ukážu vám, jak se to dělá“. Večer je zavolá: „Děti, potřebuji si na počítači ještě něco dokončit a rád bych se také podíval na zajímavé věci v počítači - svádí mě to - ale, slíbil jsem vám, že si s vámi v 19 hodin zahraji hru. Co jsem slíbil, dodržím, počítač vypínám.“

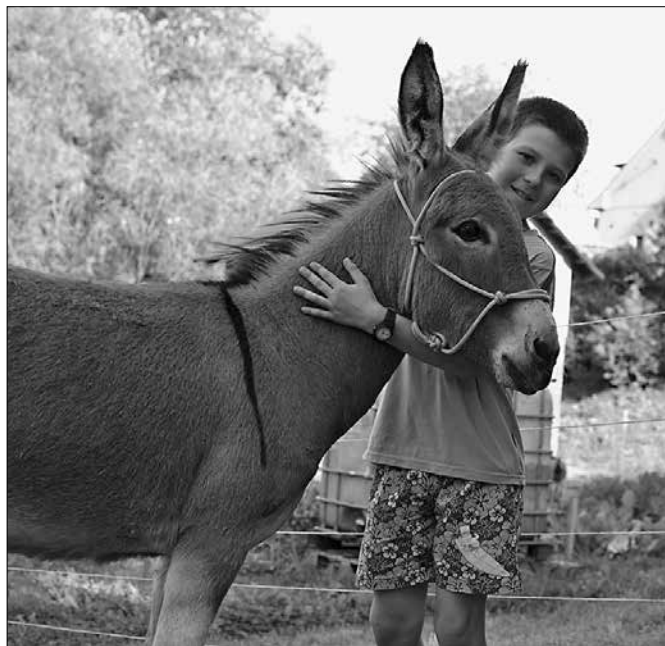
Děti taková pravidla přijmou.

Na kunčickou pouť jsme také pozvali manžele Lysý. Pan doktor léčil asi 9 let v Alžírsku domácí zvířata. Vyprávěl, že tam domorodci někdy s osly kruté zacházejí. Jsme rádi za naši kulturu - zvířata pokládáme za naše menší bratry.

U Poláčků se bude mít Andělka jako v nebi. Matouš má „věcné břemeno“, každou Květnou neděli přivede oslici na bohoslužby.

Matouši, těšíme se, my i děti, až budeš Andělku přivádět na různé letohradské slavnosti. Ať se ti daří. /v

P.S. Pan Stanislav Penc se kvůli vážné nemoci musí vzdát svých zvířat. Nabízí oslici i osla.

NÁŠ ROZHOVOR

PANÍ ANNA KREJSOVÁ, nar. 1932, bydlí na Dolních Kunčicích čp. 160, na samotě zvané „Amerika“. Povídá si ráda, ale že by rozhovor měl vyjít v Okénku, z toho nadšená rozhodně nebyla, a tak hned na uvítanou říká: „Prosím vás, co vám mám vykládat? Já nic neumím, nic nevím a nic neznám. Celej život jsem byla na poli a ve chlívě. Co byste vo mně chtěli napsat? Jsem bezvýznamnej člověk...“ Co na to odpovédět ženě, která má v očích šibalské světylko bezelstných, moudrých lidí?

Dětství

Narodila jsem se v Dolní Dobrouči jako Kubíčková a do dvaceti let to byla kvalita - bezstarostný život. Bydleli jsme na dolním konci u Fišerova mlýna a měla jsem ještě bratra. V r. 1946 jsem vyšla v Dobrouči základní školu a hned jsem zůstala doma pomáhat v hospodářství, takže od 14ti let jsem celý život pracovala. Hračky jsme žádné neměli, měli jsme radost z maličkostí. Hráli jsme si nejvíc venku s dětmi ze sousedství.

Ve válce nebylo vůbec nic k dostání, ale hlad jsme neměli. V hospodářství nám vždycky zbyla nějaká ta zelenina, nebo ta slepice, nebo ten zajc. To ve městech to měli horší. Do politiky jsme nemluvili, tak nás Němci nechali žít. Horní Dobrouč byla německá, Dolní Dobrouč patřila do protektorátu. Do začátku války tady fungovaly normální sousedský vztahy. Moji rodiče uměli oba německy, do Horní Dobrouče se lidi vdávali a ženili nebo chodili sloužit. Na horním konci se lidi potkávali na pastvě nebo na poli, hovořili spolu... Když začala válka, chodili tady v Dolní Dobrouči Němci na prohlídky a hledali letáky a různý politický věci. Jednou byli i u nás, zrovna jsme nebyli doma - postel převrácená, věci přehrabaný - sousedka pak říkala, že u nás byla rekvizice.

Němci byli taky všelijaký. Pamatuju jednoho, co měl hlídat lidi ve mlýně, ten k nám přišel a řekl: „Jde zima, můžu si u vás sednout?“

a když se ohřál, odešel zase do mlýna. Po válce měli ve mlýně Němce, který šli do odsunu. Víte, tomu odsunu já nerozumím - jako by mě někdo trestal za to, že jsem Češka...? Nestáčili to lifrovat, tak byli ve mlejně na práci. Byli tam třeba lidi z Libchav, kteří mluvili česky jako já, prostě obyčejný lidi jako my...

Ve válce jsem viděla transporty ruských zajatců, které Němci hnali přes Dobrouč. Na to do smrti nezapomenu. To bylo hrozný. Zubožený trosky lidí, polonazi, na nohách jen hadry... Němci s nima zacházeli jak s hovady... Já jsem nikdy neviděla našeho tatínka brečet, ale tenkrát brečel, když to viděl. My jsme byli zrovna ve škole a učitelka nás honila od oken, že nesmíme koukat ven. To bylo nelidský, jak s těma lidma zacházeli... Valdová říkala, že měli u chalupy krecht se řepou, a ti zajatci měli takový hlad, že jedli tu řepu pro zvěř. No a pak dostali hrozný průjem, takže kolem chalupy to vypadalo hrozný.

Koncem války se tady v okolních lesích schovávalo několik ruských zajatců, kterým jsme vozili jídlo. Ale copak jste mohla vařit, když bylo všechno na lístky? Nejvíc se vařila polévka do 25litrové baňky, pekly se dolky nebo pár brambor. Kdo co měl navíc, tak jim to poslal. Na začátku května 1945 pak utíkali dvěma proudy celý den Němci směrem na Ústí. Tenkrát jsme byli celý den zavření, protože jsme měli strach, ani jsme dobytku nedali napít. Za nima šli Rusové, kteří před sebou hnali stádo dobytka někde z pohraničí. Nám vzali štůs dříví... Za Dobrouč je veliká rovná louka a tam prý bylo 200 povozů, říkal to tatínek. Rusové spali u nás v seknicí, ale žádný nám neublížil. Strach jsme ale měli z obou - z Němců i Rusů. To oni Němci, kdyby neměli hrůzu z Rusů, tak nám ještě něco provedli... Pak měli Češi radost ze svobody, tak někde v Horní Dobrouči vlítli tři mladí kluci radostně do vesnice, že je konec války. No a Němci je tam zbytečně zabili - byli to Kubíček, Pecháček a Němeček. Oni ti kluci tam neměli co dělat - bylo to za hranicemi protektorátu. A v Letohradě zase měl Stránský syna na studiích v Praze a Němci ho tam zastřelili, a on se pak tady po válce na Němcích hrozně mstil... Byla to strašná doba. Pár lidí, kteří se zapletli do politiky, to odneslo, ale jinak se nás válka nedotkla. A my jako děti jsme tu hrůzu tolik nevnímaly.

Po válce jsem šla do tanečních. Nic nebylo, tak jsem měla jsem šaty z obyčejného tisku, jako jsou dneska zástěry. Ale takhle na tom byly skoro všechny holky. Já měla kmotřičku a ta měla doma krásnou hedvábnou látku a myslela jsem si tak, že by mi ji mohla dát, protože už je stará a svobodná - bylo jí asi 40 let. Nic jsem jí neříkala... No, tu látku mi nedala, ale tenkrát bych za to dala všechno.

Příchod na Kunčice

Jednou k nám začal nějak často docházet bratranec mého tatínka a pak s sebou bral i svého kamaráda Frantu Krejsu. Já nemyslela, že bych se vdávala, ale nějak se domluvili s tatínkem, já jsem svolila, a toho Frantu jsem si vzala. On se taky ženit nechtěl, ale potřebova-

li doma někoho na práci. Rodiče to všechno nezvládali a on měl astma, takže nemohl tak pracovat. Práce ho zmáhala, toliká pole zorat brázdičku po brázdičce, toliká sena nasušit... Děvče na pomoc si v té době už vzít nemohli, protože komunisti zakázali „otročit lidi“. Brali jsme se v r. 1952, a tím mi skončila svoboda. Přestěhovala jsem se sem do chalupy, kde bydleli i manželovi rodiče. Doma jsem musela taky dělat, což o to. Ale přišla jsem do jiného prostředí, manžel byl nemocný, já byla zdravá a mladá, byli jsme každý jiná povaha a v těch mých dvaceti letech se to zrovna neshodovalo. Dřív jsem ledaskam šla, do hospůdky pod Lanšperk, tam hrála harmonika, trdlovalo se tam, a tohle všechno rázem skončilo. Ale zvykla jsem si. On manžel byl velice hodnej. To já jsem mu třeba vyhubovala, ale on mně ani slovo neřekl. Po čase jsme si zvykli oba... Žádný mně neublížoval, prostě ve dvaceti máte jinou představu o životě. Ale takových ženských tenkrát bylo víc - některá měla dítě třeba v sedmnácti, a jak se o něj starala! To já měla jen dvě děti. Dcery se narodily v r. 1953 a 1956. Elektriku jsme tady měli až v r. 1960 a první věc, kterou jsme si pořídili, byl sporák. Do té doby jsme neměli ledničku, prali jsme na valše a při dojení si svítily petrolejkou. Manžel zemřel v r. 1972, bylo mu 52 let, a někdy si říkám, že o nic nepřišel. Dnes by šel do invalidky, ale tenkrát žádná lékařská péče nebyla, žádné léky... Jeho rodiče ho přežili, dědovi bylo 90 let, a doposledka mi pomáhal - ještě dva dny před smrtí mně zabil dvě husy... A babička mně taky pomáhala, to jsem měla dobrý. Zadělála jsem třeba těsto, a než jsem přišla domů z pole, bylo upečený, nebo umyla nádobí, zahrádku udělala. Když byly děti malé, tak se mi celou dobu starala o plíny. A to byla starost, protože jsme neměli pračku, tak je vyvářela na plotně. Sama měla ještě místo plín natrhaný hadry z cichy, a tak se na ně nemohla vynadávat a ráda se mi o ně postarala. Vycházela jsem s manželovými rodiči velice dobře, pomáhali mi se vším - doma i na družstevním...

Já byla ráda, že jsem zdravá a že můžu dělat od rána do večera. Byla jsem mezi lidma, se kterými jsem si rozuměla. Všichni jsme na tom byli stejně. Nic jsme neměli, žádnou parádu jsme nepotřebovali, na dovolené jsme nejezdili, a tak člověk po ničem extra netoužil. Děti byly zdravé, žádnou tragédii jsme nezažili. Ono je všude něco. A když bylo něco špatný, muselo mě to rychle přejít...

Začátky JZD

V těch 50. letech jsme dostávali jednu facku za druhou. V r. 1953 byla měna 1:50, takže já pak neměla peníze ani na kočárek. Ale tím, že jsme měli hospodářství, jsme vyžili. Do r. 1958 jsme hospodářili soukromě a byli jsme soběstační. Měli jsme 12 ks hovězího, husy, kuřata, zajci, kůzlata, koně, ovečky, atd., do krámu jsme skoro vůbec nemuseli. Jenže nám předepsali takový dodávky, který nebylo možný splnit - přes vagón obilí, brambor, mlíko, maso hovězí i vepřové... Když jsme dodávky jeden rok splnili, druhý rok nám je

navýšili, a když jsme ten rok nesplnili, dostali jsme pokutu. Jeden rok jsme měli u prasat obrnu, tak jsme je museli všechny dát utratit, a ještě jsme dostali pokutu. Copak, my jsme byli mladí a brali jsme to všechno lehčeji, ale tchán, když viděl první kus svého vykáčeného lesa, který mu sebrali, tak to nemohl přezít... V r. 1958 jsme vstoupili do JZD, kam jsme také museli dát všechno, co jsme měli. Nechali nám hektarovou záhumenku a krávu, abychom se uživil, protože z výplaty nebylo možné vyžít. Práce se přepočítávala na jednotky, a ze začátku jsme měli jednotku denně, což byla desetikoruna za tolik hodin práce. Chlapi chodili do práce a my ženské jsme chodily na družstevní. Zpočátku to byla ohromná dřina, a to tam chodily i 70leté ženské! V JZD nebyl ze začátku žádný systém. Lidi, který družstvo vedli, byli normální hospodáři, a teď do tohohle vlítli! Skála z Ovčína dělal předsedu, Pecháček zootechnika, Emil Moravcu agronoma. Panovala velká nedůvěra ve družstvo, každý myslel, že se to do roka rozsype. Nebyla žádná mechanizace, žádný řád, žádné budovy, kravíny, nic. Všechno jsme dělali postaru ručně, na poli rozhazovali prášky, sbírali brambory, rozhrabovali hnůj od hnojiska, kupkovali seno... Usušilo se seno na louce a pak to hoši vozili po chalupách k uskladnění, protože nebyly žádné seníky – to bylo tenkrát družstvo! Pro nás byla tahle doba hrozný převrat... Ale smutno nám nebylo, my jsme si na poli zpívali... Venku se nám líbilo a hlad jsme u toho neměli. Byli jsme od mládí zvyklí pracovat venku na poli a byla taková doba. Na sebe jsme mnoho nepotřebovali a do sebe jsme si vypěstovali, byli jsme na čerstvém vzduchu... Dneska už to nikdo nepochopí...

Tady na Kunčicích nás bylo v okolí několik rodin – Adamcovi, Mikyskovi, Šubertovi, Valdovi, Kubičkoví... a my ženské jsme chodily na pole. Byly jsme všechny takový stejný tetky v tepláčkách a gumákách... Ráno jsem vstávala kolem půl čtvrtý, aby se podojilo, a dalo mlíko v baňkách k silnici. Mléko svážel do mlíkárně na Orlici Boháč, pak Fogl s koněm. Do sedmi hodin muselo být odvezené, protože tihle chlapi jeli taky na pole. Dole u silnice byla lavička, tam jsme se vždycky ráno my ženské sešly, a ještě jsme tam vždycky u lavičky hodinu povídaly. Pak jsme vzaly doma děti a šly na pole. Tam jsme je posadily, děti si hrály spolu – byly všechny podobně staré, no a my jsme dělaly. A víte, že ani nezabřečely, ani nás nehledaly? Prostě si hrály spolu a to žádný hračky neměly. Takhle jsme to dělali, než jsme šli v r. 1958 do družstva. Mladší dceři byly dva roky, starší čtyři. Dělalí jsme samozřejmě všichni, manžel s dědou jeli v sedm ráno na pole udělat velkou fúru krmení, nasekat, naložit a nanosit do chlíva. Babička taky pomáhala. V poledne jsme přišli domu, naobědvali se, poklidili jsme dobytek a šli zase na pole, kde jsme dělali až do večera. V zimě se dělaly ještě jiné práce – třeba dřevo na topení, hnůj se vozil na pole atd. Na děti jsme neměli čas, ale nemyslím, že by strádaly. To jsem třeba dojila, děti seděly na otypce

Pani řeznice z Lukavce (které na akci „chlupů“ vždy výborně opékají maso) čtoucí Okénko. Naš časopis posíláme dvě stě odběratelům mimo naši farnost.

slámy a povídali jsme si. Ale že bych si s nima hrála, to nepamatuju. No a takhle jsme to dělali všichni – ženský s dětma na poli, chlapi v práci. Jedna pani měla v šestadvaceti letech pět dětí a čekala další. Taky měli hospodářství, a tak když šla na pole, nechala všechny děti doma, copak s nima na poli? Jak to měla dělat? V kamnovci měli nachystaný flašky s mlíkem, a to nejstarší pětiletý dalo těm mladším napít. Kdo je přebalil, to teda nevím. A tohle není stará historie! Copak to je nějakých 63 let?

Když pak postavili kravín na Valašce, vstávala jsem v zimě i o půl třetí, abych to všechno stihla. Holky musely doma taky pomáhat. Jana přišla v první třídě ze školy a musela šestkrát na pastvu, a přivést krávu domů. Dneska by o ty děti byl strach, víte... Nebo holky obstaraly králíky, slepice, šlapaly seno na půdě, umyly nádobí, prostě co bylo potřeba. Na volovinky neměly čas a ony taky žádný nadprůměrný blbosti nedělaly. Všechno se muselo zvládnout. No, a velkou radost jsem měla, když se narodila vnoučátka a dcera tady s rodinou bydlela u mě. Já už byla volnější a hlídala jsem vnoučata, to bylo pěkný, že jsem si ty vnoučata mohla užít. Dnes mám pět vnoučat a devět pravnoučat.

Životaběh

Jinak jsem byla celý život zdravá. Žádný prášky jsem vůbec nejedla - to až teď, mám to támhle v šupletí... Na důchod jsme mnoho neměli, manželovi rodiče si neplatili na důchod žádný peníze, a tak neměli vůbec nic. V tomhle je teď náramná doba! Představte si, já kolik let jsem v důchodu, ležím si tady na posteli, a ještě beru důchod. Nebyla taky žádná mateřská, ani dovolená ani přídatky na děti. Copak my měli jen dvě děti, ale když jich bylo víc, taky museli přežít... Měli jsme svý brambory, vejce, prasátko, krávu, a pak když se holky vdaly a odešly, tak jsem dala všechno

pryč. Jenže já vám do prázdného chlíva ani neuměla chodit! Tak jsem pak ještě měla nějakou dobu Macka, to byl bejk. No, a dodnes mám aspoň pár slepic. Mám půjčenou elektrickou polohovací postel z charity, mně se vám z ní tak dobře vstává. Kdybych věděla, že budu tak dlouho živa, koupila bych si ji, ale teď už to nemá cenu. Já kdybych neměla ty čtyři slepice, tak z ní ani nevstanu, jak dobře se mi na ní leží....

Víte, dřív bylo všechno jinak... Já už se sem nehodím, říkám to pořád... A to ještě, co vypravovala moje babička, to byla zas úplně jiná doba. Doma se tkalcovalo. Babička byla Sysrova z Jankovic, doma bylo pět dětí a měli jen jedny boty, tak když se nedalo jít naboso, tak chodil do školy jen jeden. A kolikpak to je let? Babička se narodila 1874 – to je přece pár roků! Škoda, že už se jí nemůžu zeptat. Dřív mě to nezajímalo, a dnes bych se jí ráda ptala... Když začli komunisti, tak říkala: „Už abych umřela!“ a že bylo líp za Rakouska. Manžel jí odešel do první války, vrátil se nemocný, a ona byla sama na pět dětí a na všechnu práci. My teď brbláme, ale ti staří lidé se měli ještě hůř. Vychovala děti a žila do 90 let. Babička byla v jiném stavu, když děda odcházela do války. No, a když to na ni přišlo, šla ještě rychle nasít na dva dny krmení pro krávu a večer podojit, porodnice žádná – tohle všechno bychom dneska asi nepřežili. Maminka mi vypravovala, že babička šla z pole, vzala ty hadry, co měly jako plíny, vymáchala je v potoce a pověsila na plot. A ráno, když šla zase na pole, tak to sebrala a plíny byly suchý... A vidíte, jak jsem přežila a nemáte to ani 100 let. Byli spokojení, a taky nerozuměli době jako já jí dnes nerozumím... Mladí mně pořád něco kupují, a já jim říkám: „Co mně pořád něco kupujete, dyť já mám věci ještě na jeden život!“ Musej mně pomoci, to jo, ale věci nepotřebuju... A oni mně taky pomáhají a staraj se o mě. Mám moc hodný děti... /M

DOPISY ČTENÁŘŮ

„KDO JSEM JÁ, ABYCH SOUDIL“

pronesl papež František krátce po svém nástupu na stolec v souvislosti s problematikou homosexuálů. Věta, která mi utkvěla v paměti a kterou můžeme přenést téměř do každé situace, kdy nás to nutí odsuzovat kohokoliv za jeho činy.

Téměř každodenně se setkáváme s lidmi, kteří z našeho pohledu provedli něco špatného. Ať už to je nějaká maminka, která, podle našeho názoru, nespravedlivě kárá svého potomka, soused, který nemá rád psy a kočky, politik, který vedle svého platu pobírá mnohem větší odměny za nicnedělání v představenstvech státních podniků, žena, která opustila svého manžela,... A tyto lidi pak posuzujeme, srovnáváme s jinými, podle našeho názoru spravedlivými nebo čestnými (kolik opravdu čestných lidí mezi námi je?). A čím víc jsi, opět z našeho pohledu, pouze obyčejný člověk, tím přísnější měřítko uplatňujeme. Známe případ, kdy děvče z početné rodiny bylo posmíváno svými vrstevníky za její chudé šaty, byla pro ně čímsi „podřadným“ a kamarádství s ní bylo „lepší vrstvě“ pouze na obtíž. Nevěra u kamaráda, který je z našeho pohledu pouze obyčejný člověk, je něco nepředstavitelně hrozného, zaslouží si veřejný pranýř a nestojí za pozdrav, osobě s význačným společenským postavením, zloději, lháři a záletníkovi, který nenechá jednu sukni na pokoji, lezeme do jeho zadní části o sto šest. Když si z práce odnesu šroubek nebo roličku toaletního papíru, není to snad stejná krádež jako krádež auta nebo kanalizačního poklopu? Podívejte se na toho ožralu - a radši se odvrátím, než bych se zeptal, jestli nepotřebuje pomoc.

Podívejme se na věc s pokorou a trochu jinak. Žijeme v rodinách, ve společnosti, které mají své „kulturní a tradiční“ hodnoty a soudíme podle nich. Jsou to hodnoty, které jsme si v rodině a v našem malém koutku světa sami po celá staletí pěstovali, upravovali a i s nastupujícími generacemi se budou měnit. A přitom v každém koutě světa se tyto hodnoty vyvíjely jiným směrem, jsou založeny na jiných principech, zkušenostech a potřebách a jsou zcela rozdílné, někdy pro nás až nepochopitelné. A ptám se. Má snad Bůh lidi, kteří nežijí podle našich vymyšlených představ o spravedlnosti, o tom, jak by se měli chovat a co by měli říkat, méně rád? Mylná představa, že Bůh mne, jako „nejsvatějšího ze svatých“ musí bez výhrad přijmout a najednou před ním stojím vedle, podle mého názoru, hříšníka, kterého Bůh obejmě a já tam stojím s otevřenou pusou neschopen slova. „Ale Pane Bože, vždyť já po celý život a on, ...“ Pokud si každý uvědomí, že ti lidé, které za jejich, podle našeho názoru špatné, chování odsuzujeme, za to je nezdravíme, nad ně se povyšujeme, že jejich chování je pouze výsledkem hlavně celé jejich generační výchovy v rodině, povaze, postavení, ale i vlivu okolí, systému, nebo části světa, chcete-li prostředí

a kultuře, ve které se pohybují a žijí, proč je potom za jejich chování soudit? Jsme snad rovni Bohu?

Máme-li tedy tu potřebu kohokoliv za jeho chování odsoudit, vzpomeňme si nejdříve nejen na svůj život, ale také na tu nádhernou větu: „Kdo jsem já, abych soudil“.

Pepa Karel

ODPOJENÝ MUŽ

Mladí muži v zajetí porna a videoher

Americký psycholog Philip Zimbardo ve své nové knize Man (Dis)connected (Odpojený muž) popisuje zoufalou neschopnost mladých mužů dospět.

Zimbardo již v roce 1971 ukázal na studentech, jak snadno překračujeme morální hranice.

Bachaři a vězni

Zimbardo totiž vybral studenty prestižní vysoké školy – sebevědomé, inteligentní mladé lidi, kteří se navíc považovali za protiválečné aktivisty a hipiky. Nebyl tedy důvod očekávat, že se v jedné skupině probudí mentalita bachaře a ve druhé podřízených. Brzy však nastal zlom – studenti v roli vězňů se proti hře vzbouřili.

Dozorující studenti přispěchali za Zimbardem: „Co teď?“ Ten pokrčil rameny a prohlásil: „Zpacifikujte je.“ Dozorci poslechli a hra skončila. Ze studentů se stali bachaři a vězni. Experiment musel být předčasně ukončen nikoliv proto, že by jej nikdo nebral vážně, ale proto, že jej všichni – včetně Zimbarda – začali brát příliš vážně. Dozorci zneužívali své postavení: vězně ponižovali, šlapali po nich, plivali na ně a nahé je zavírali do skříní. Vězni se psychicky hroutili.

Zimbardo nepostřehl vážnost situace – z vědce se proměnil v ředitele vězení a místo aby experiment včas zastavil, a tím mladé lidi uchránil před psychickým traumatem, zhroucené je nechal odvázet a vězení doplňoval novými studenty. Experiment nakonec po šesti dnech skončil na naléhání Zimbardovy budoucí ženy, psycholožky Christiny Maslachové. Zimbardo pak několik dalších desetiletí zkoumal fenomén změny osobnosti v důsledku situačních vlivů.

Epidemie, na niž není lék

Jak tento experiment souvisí se Zimbardovým studiem mladých lidí? Podle Zimbarda je třeba právě dnes pečlivě zkoumat, nakolik podléháme sociálním podmínkám, a tyto sociální faktory činit vědomými. To však neznamená, že jim následně nepodlehne.

Člověk je totiž do značné míry vydán společenským silám, které nemá ve své moci – je to přirozené, nevyhnutelné i správné. Je společenským tvorem a jeho psychika se vyvíjí jen ve společnosti a v komunikaci s druhými. Zimbardo je ale přesvědčen, že současná společnost se stává spíše jevištěm patologických jevů než prostředím, v němž si osvojujeme společenské role. Společenské struktury již nejsou oporou naplněného života, ale spíše svádějí na scesti.

Zimbardo líčí epidemii, na niž nemáme lék – mladí lidé nejsou schopni vést takzvaný normální život. Jedním ze symptomů pak je, že samotná zmínka o „normálním životě“ zvedne leckoho ze židle: nejsme snad natolik osviceni, že víme, jak relativní je pojem „normální“?

Spíše uspokojení než štěstí

Jistě, tvrdí Zimbardo, faktem ale je, že život člověka se vyvíjí ve zdolávání milníků – v dosažení finanční samostatnosti, založení rodiny, získání trvalého zaměstnání, výchově dětí a ve schopnosti zestárnout a nakonec se sebe vzdát a zemřít.

Lze sice spekulovat, že jednotlivé kultury znají různé obměny těchto etap, ale faktem zůstává, že má-li být společnost funkční a člověku se dařit vést dobrý život, musí být většina schopná tyto milníky nějak zdolat. A podle Zimbarda překvapuje, že nakolik zářející či současná mladí lidé považují.

Rezignovali ale i rodiče, kteří na děti nároky „normálního života“ raději vůbec nekladou. Po svých dětech totiž nežádají, aby dospěly, a ubezpečují je, že hlavní je, aby byly šťastné. Zimbardo namítá, že v životě nejde v první řadě o štěstí, ale o uspokojení z vynaloženého úsilí a splněných povinností.

Ještě Zimbardova generace by nechápala, jak tento cíl může někdo zpochybňovat. Současná generace dospívajících, ale mnohdy i jejich rodičů však považují takové nároky v lepším případě za nesoudnost, v horším za drzost.

Marnost partnerských vztahů

Proviňovat se začaly již minulé generace, které soustavně pracovaly na tom, aby se rozvod stal společenskou normou. Dnes má dospívající člověk s větší pravděpodobností ve svém pokoji televizi než otce v domě. Nejde však jen o otce.

Ještě generace Zimbardových dětí vyrůstala uprostřed prarodičů, strýců a tet, sourozenců, sestřenic a bratranců. Dnes žijí dospívající nejčastěji s matkou, od níž se buď učí, jak snášet samotu, což není dobrý vstup do partnerského života, nebo jak kočovat ze vztahu do vztahu, což také není dobrý vstup do partnerského života.

Na partnerských svých rodičů mladí lidé nezakoušejí sílu ani tíhu dlouhodobých vztahů. Spíše je považují za důkaz, jak hloupé je obětovat se pro něco, co bude za pár let jen nepříjemnou vzpomínkou. Partnerské vztahy se téměř staly synonymem marnosti – spíše si na nich uvědomujeme, co ztrácíme a co všechno musíme pro druhého obětovat, než to, co získáváme. Pro generaci rodičů dnešních dospívajících je přirozené, že o vztahy usilují, ač nefungují. Lidé se točí ve vyčerpávajícím koloběhu a vztahy jim, chtě nechtě pohlcují život – nefunkčnost vztahů a věčné omílání, co s tím, se stává ústředním bodem této generace i veřejných debat.

Zdá se však, že současní mladí lidé chtějí nad tímto vysilujícím koloběhem vyzrát. Mají k tomu dobré důvody – únava a stres z partnerských vztahů jejich rodičů se u nich pro-

jevuje ještě dříve, než začnou sami pomýšlet na vlastní vztah. Mezi mladými lidmi proto narůstá procento těch, kteří se rozhodnou nekomplikovat si partnerstvím život. Zatímco se ještě před několika lety rodiče obávali, aby děti nezačaly žít sexuálně příliš brzy, dnes se často obávají, aby vůbec začaly vést sexuální život.

Ztráta mezilidských schopností

Zimbaro si všímá, že obzvlášť zranitelní jsou dospívající chlapci, kteří se často izolují, vyhledávají fiktivní světy počítačových her a stávají se od raného věku konzumenty pornografie – webová stránka Pornhub se umístila ve Velké Británii na 35. místě nejnavštěvovanějších u dětí ve věku od šesti do čtrnácti let. Čas u počítače připravuje děti o mezilidské schopnosti, což se neodráží jen v chování ve společnosti, ale i v intelektuálních dovednostech – schopnost komunikace s druhými je neodlučitelně spojená s rozvojem sebereflexe i s intelektem. Právě sem pak vstupuje další bolest mladých mužů.

Vedle nepřítomných otců a všudypřítomných počítačů to jsou výkony dívek. Ty dlouhodobě dosahují lepších výsledků ve škole a následně se lépe integrují do dospělého života. Z analýzy více než tří stovek studií reflektujících školní výsledky zhruba milionu školáků různých států světa vyplývá, že chlapci zůstávají ve všech předmětech a na všech kontinentech.

Zimbaro dodává, že poprvé v amerických dějinách získávají chlapci horší vzdělání než jejich otcové – výsledky jejich standardizovaných testů jsou nejhorší za uplynulých 40 let. Špatné výsledky nesvědčí o nižší inteligenci chlapců, ale o tom, že se dívky více učí a čtou. Sice také méně než dříve, ale přece jen se ještě učí. Navíc se zapojují do mnoha mimoškolních aktivit, a proto tráví méně času u počítače.

Problém zaměstnanosti

Další bolestí je zaměstnanost mladých lidí. V letech 2000 až 2010 klesl zájem o brigády o 42 procent. Finanční krizi z roku 2008 lze vinit jen v omezené míře, číslo rapidně klesalo dávno před ní. Nezaměstnanost mladých lidí vzrostla v USA na dvojnásobek oproti roku 1970.

Obzvlášť zasažení jsou mladí muži z nižších tříd, kteří na sobě pocítili restrukturalizaci pracovního trhu – mnoho manuálních pracovníků nahradily stroje a ze statistik vyplývá, že člověk, který jednou ztratí manuální práci, bude s největší pravděpodobností trvale nezaměstnaný. Tito muži si následně obtížněji hledají partnerky, a proto se z niž-

ších tříd postupně zcela vytrácí rodina. Pracovní trh žádá spíše komunikační než manuální dovednosti. Jenže právě v komunikační mladí muži výrazně zaostávají za dívkami, a to už od dětských let. Zimbaro proto kritizuje posun v amerických školách – děti se v nich již v pěti letech učí číst a psát. Dívky s tím nemají problém, jenže chlapci v tomto věku nejsou ani zdaleka dostatečně vyvinutí, aby podali podobný výkon. Náskok, který tím dívky získají, pak někteří chlapci už nikdy nedoženou a navíc i ztratí snahu prosadit se.

Úkol rodičů

Pasivita je podle Zimbarda dalším negativním jevem, s nímž se mladí lidé potýkají. Projevuje se nejen poklesem jejich zájmu o brigády a zaměstnání, horšími výkony ve škole, neochotou opustit domov, ale i stažením se do samoty a negativním až agresivním vztahem ke společnosti. Vymezování vůči ní se pak zdá být jednou z únikových cest ze složité společenské situace. A rezignace na všechny závazky vůči druhým je symptomem takového odmítnutí.

Jenže únik do samoty oslabuje. Děti a mladí lidé ztrácejí dovednosti nezbytné k tomu, aby v budoucnosti obstáli ve společnosti, a tím se paradoxně stávají na společnosti, z níž se chtěli stáhnout, závislejšími. Úkolem rodičů proto je vytrhávat děti z uzavřenosti a vést je k odolnosti, díky níž budou schopné obstát v tomto světě a nikoliv u počítače ve svém dětském pokoji.

Dětství je naplněno představou, že se stane něco úžasného, dospělost je schopností vypořádat se s tím, že se nic úžasného nestane. Zimbaro poznamenává, že dnes po něčem úžasném pokukují i rodiče dospívajících dětí, přičemž nevidí, že jejich potomek potřebuje právě během dospívání více pozornosti. Proto vyzývá rodiče, aby své děti obdarovávali především časem.

V uplynulém desetiletí se neustále omílalo, že nejlepší investicí do budoucnosti dítěte je jeho vzdělání. V této době se ale rovněž ukázalo, že tato pravda má své meze. Vzdělání je důležité, ale ještě podstatnějším, vkladem rodičů může být, učiní-li vše pro udržení rodiny.

Tereza Matějčková, LN 8.8.2015

TRENÝRKY NA HRADĚ MĚ POTĚŠILY
rozhovor Magdaleny Slezákové s čínským spisovatelem a disidentem Liao I-wu

„Svoboda vstane z mrtvých. V každé generaci vstane z mrtvých,“ říká vaše slavná báseň Krveprolití. Přinesla generace mrtvých z náměstí Tchien-an-men Číně svobodu?

Přinesla jí obnovení paměti. Pozemková reforma, hladomor, brutální kampaně, zavírání lidí, převýchova... Maova generace prošla strašlivou zkušeností, přesto neměla téměř žádný prostor, aby své zkušenosti a prožitky zaznamenala, aby bylo její utrpení zapamatováno. Po masakru na náměstí Nebeského klidu si paměť znovu vydobyla prostor. Vznikla například organizace Matky Tchien-an-menu: sice kapka v moři, ale vytrvale připomínají, co se tehdy stalo. To je poselství, které masakr zanechal čínské společnosti. Vzpomínky na oběť mrtvých. Uběhlo čtvrt století – a o recitaci Krveprolití, mě letos požádali snad vůbec nejvícekrát. Už to je pro mě důkazem, že lidé nechtějí zapomenout. Nezáleží, kolik generací se vystřídá. Rok 1989 se zapsal do paměti.

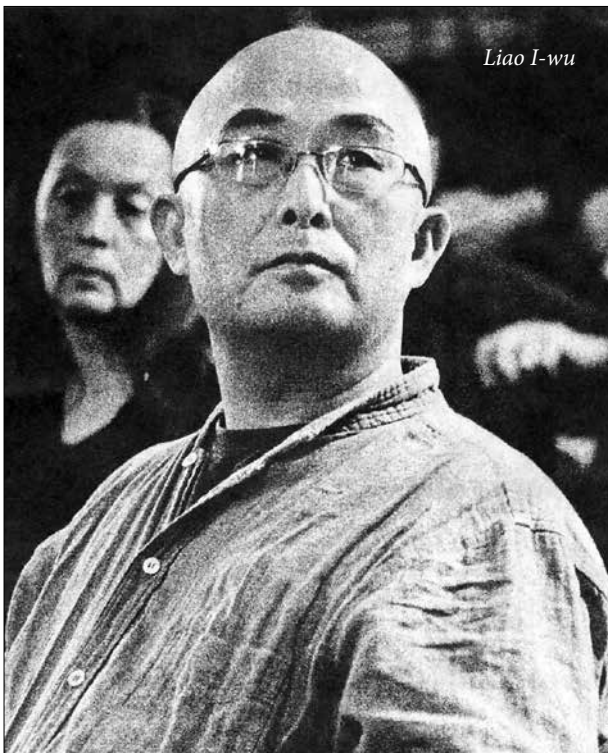
Připomínkou jsou i vaše knihy, sám sebe nazýváte „dělníkem paměti“. Jak jste znovu našel hlas, o který vás ve vězení připravili?

To je dlouhý příběh. Na jeho začátku je postava intelektuála plného ideálů, kterému se nelíbí jisté společenské fenomény a chce proti nim bojovat, básníka anarchisty, jemuž kromě těch ideálů záleží hlavně na jeho osobní svobodě. A takový básník se kvůli tomu, co vyznával a dělal, jednoho dne ocitl ve vězení. Hned po příchodu ho tam svlékli donaha, skopli ho na zem a ty jeho dlouhé vlasy mu oholili. Pak vzali jídelní hůlku, přikázali mu, aby vystrčil zadek, a zkoumali, zda tam nemá něco ukrytého. Ještě ve chvíli, když mu začali holit hlavu, si o sobě pořad myslel, že je básník. Ale na konci prohlídky se tak už rozhodně necítil. Připadal si hůř než pouliční šlapka. Později si zpíval, a zpívat se nesmělo, tak ho opět potrestali. Rozkázali mu, ať zazpívá aspoň sto písní, jenže žádná je neuspokojila, a protože jim nezpíval dost dobře, pouštěli do něj elektřinu obuškem, který mu nakonec znovu narvali do řitního otvoru. A někdejší básník, který ztratil svůj básnický hlas, pak už nemohl ani zpívat. Měl však štěstí: ve vězení poznal starce, který hrál na píšťalu siao a propůjčil mu aspoň nějakou možnost hlasu. Ten starý pán mu řekl: Pokud nenajdeš vnitřní svobodu, nebudeš svobodný nikdy – a nikde. Bývalý básník si to zapamatoval a změnil se ve svědka. Když vyšel z vězení, věděl, že se z toho všeho musí vypsát, nikoli jako básník, ale jako člověk, který se léčí. A nepřestal, ani když mu v průběhu té léčby několikrát zabavili všechny rukopisy a musel začínat od začátku. Protože věděl, že pokud má zůstat duševně zdravý, psát musí.

A jak by popsal následující scénu: náměstím, kde tekla krev „výtržníků“, se znovu valí tanky. Nepíše se červen 1989, ale září 2015 a vojenské přehlídce nepřihlíží jen

Si Ťin-pching či Vladimir Putin, ale také český prezident...

Proti japonským okupantům bojovala v prvé řadě Čankajškova armáda. Váš prezident zřejmě tento historický fakt buď nezná, nebo jej opomenul, a místo aby oslavil konec druhé světové války na Tchaj-wanu, kde byli oceněni skuteční hrdinové, jel do Pekingu a účastnil se tamní přehlídky branné moci – která je mimochodem v naprostém rozporu s oslavou míru. Překvapilo mě, že v Evropě existuje nějaký prezident, který chce patřit do společenství Si Ťin-pchinga. Chce snad i on být diktátorem? Pokud ano, vybral si skvělé místo, kde se učít. Na stabilizaci společnosti má Čína jednoduchý recept: spojení státního kapitalismu a dik-

Liao I-wu

tatury. V represích máte volnou ruku, můžete umlčet všechny nepohodlné hlasy a diktovat veřejný diskurz. A k tomu peníze podporují vaši neomezenou moc mamonem – skutečný ráj! Navíc, v Číně se teď dbá na ožívování tradice a naší nejkrásnější a největší tradicí je už od dob císařství korupce. Pokud to vašeho prezidenta táhne právě tam, může se přiučit opravdu hodně. Pro českou společnost to ale není moc dobrá zpráva. Potěšily mě nicméně červené trenýrky, které zavály nad Pražským hradem – když si čeští umělci mohou dovolit takový kousek, je to důkaz, že žijete ve skutečné demokracii.

Čínané se shodují, že milují demokracii – a zároveň dnes mnozí z nich prohlašují, že milují „velkého tátu“ Sia, od Maa údajně nejmocnější hlavu státu. Jak vnímáte současného prezidenta Číny vy?

Říkat, že milujete demokracii a zároveň silného vůdce, kterého chcete následovat, je protimluv. Demokracie je v naprostém rozporu s kultem osobnosti, musí mít možnost ptát se a zpochybňovat, jinak nemůže zdárně fungovat. Jisté je, že od smrti Mao Ce-tunga generální tajemník Si přesvědčivě vítězí v počtu uvězněných lidí – a to nejen známých „tygrů a mušek“ neboli korupčníků, ale také těch, kdo ve veřejném prostoru nějak projeví své svobodomyšlné, a tudíž nepohodlné názory. Těžko odhadnout, jaké kroky má Si Ťin-pching v plánu a jak je chce proměnit ve skutečnost, ale myslím, že jeho nástup přinesl Číně znepokojivou změnu. To, jak úspěšně soustředí moc do svých rukou, je z mého pohledu velmi nebezpečné.

„Masakr je dělicí čarou: před ní všichni svorně milovali vlast, za ní všichni svorně

milovali peníze,“ napsal jste o Číně po Tchien-an-menu. A co struna nacionalismu, na niž dnes režim opět hraje?

Když šlo o porážku vnějšího nepřítele, byl čínský nacionalismus vždy, ať už v minulosti, či dnes, absolutně nespolehlivý. Je však účinnou zbraní proti vnitřním nepřítelům. Domnívám se, že to proklamované vlastenectví není nic jiného než prázdný koncept, kterého komunisté využívají ke konkrétnímu zisku. To, co se v Číně odehrávalo po krveprolití na náměstí Nebeského klidu, byla normalizace, něco, co velmi dobře znáte i vy Češi. A když se dnes Čínanů zeptáte, zda milují svou zemi, samozřejmě budou mluvit o velké lásce ke svému státu. Ale co cítí ve skutečnosti? Lásku, nebo strach – ze ztráty zaměstnání, z postihů, represí? Státní moc nutí Číňany, aby lhali jak sami sobě, tak svému okolí. Čína je velmoc, obrovská, lidnatá země, a pokud v ní všichni musí lhat, aby přežili, je to nejen strašlivý stav existence, ale také velké nebezpečí pro okolní svět.

STRÁŽCE PAMĚTI * Liao I-wu se narodil v srpnu 1958 v čínské provincii S'čchuan. * Slibnou kariéru oceňovaného básníka utnul ikonická báseň *Krveprolití*, poetický obraz masakru na náměstí Nebeského klidu, a na ni navazující *Rekvie*. *Režim umělce zatkl a na čtyři roky ho připravil o svobodu. Ve vězení byl Liao fyzicky i psychicky týrán a pokusil se o sebevraždu.* * *Rozhovory shromážděné v dalším slavném díle *Hovory se spodinou* (česky 2013) jsou plodem let, jež Liao strávil na okraji čínské společnosti.* * *Z Číny utekl za dramatických okolností v roce 2011, dnes žije v Berlíně.*

Celý rozhovor najdete na www.lidovky.cz

Vždy

Ať hrncíř, klenotník či blahý pěstitel růží, cítiváš: kdos tě svádívá přiblížit křehkost kamejí a něhu stél pod nebezpečnou blízkost kladiva.

Ať drsný kovář, lamač skal, když přemíru tvrdostí překonals ve vosk či jíl: kdos, žádostivý hedvábí a kašmíru, tvar pevný sluncem nebo slzou rozpojil.

Vladimír Holan

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 3.10. 16.30 h. Červená - posvícení
18 h. Mistrovice

neděle 4.10. 27. v mezidobí
7.15 h. Letohrad Gn 2,18-24 Ž 128
8.45 h. Lukavice Žid 2,9-12
10.15 h. Orlice Mk 10,2-16

sobota 10.10. 18 h. Mistrovice

neděle 11.10. 28. v mezidobí
posvícení v Lukavici
7.15 h. Letohrad Mdr 7,7-11 Ž 90
8.45 h. Lukavice Žid 4,12-13
10.15 h. Orlice Mk 10,17-30

sobota 17.10. 18 h. Lukavice

neděle 18.10. 29. v mezidobí
posvícení v Letohradě a na Kunčicích sbírka na misi
7.15 h. Letohrad Iz 53,10-11 Ž 33
8.45 h. Mistrovice Žid 4,14-16
10.15 h. Kunčice Mk 10,35-45

sobota 24.10. 18 h. Mistrovice

neděle 25.10. 30. v mezidobí
posvícení na Orlici a Šedivci
7.15 h. Letohrad Jr 31,7-9 Ž 126
8.45 h. Šedivec Žid 5,1-6
10.15 h. Orlice Mk 10,46-52

sobota 31.10. 18 h. Mistrovice

neděle 1.11. Slavnost všech svatých
7.15 h. Letohrad Jer 31,7-9 Ž 126
8.45 h. Lukavice Žid 5,1-6
10.15 h. Orlice Mk 10,46-52

pondělí 2.11. Památka zesnulých
17.30 h. Mistrovice
19 h. Kunčice

sobota 7.11. 18 h. Lukavice

neděle 8.11. 32. v mezidobí
sbírka na plošné pojištění
7.15 h. Letohrad 1 Král 17,10-16
8.45 h. Mistrovice Ž 146 Žid 9,24-28
10.15 h. Orlice Mk 12,38-44

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, Miloslava Šejvlová, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741